

Lluís Duch

Antropòleg

Coincidint amb el seu 75è aniversari, l'antropòleg i monjo de Montserrat ha estat homenatjat per quinze professors i assagistes a 'Emparaular el món' (Fragmenta). El seu pensament, però, lluny d'aturar-se, segueix l'actualitat amb ulls perplexos i crítics

FRANCESC MELCION

“Vivim en un temps de desmuntatge i apatia”

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

Fa anys que escriu sobre la crisi en què està immersa la societat occidental. La recessió econòmica que patim des del 2008 és només una de les seves cares.

La crisi que vivim des de fa uns anys es dona en totes les formes d'expressió de l'ésser humà. N'hi ha que poden ser més sensibles –com la crisi de la paraula política, la de la paraula escolar o la de la paraula religiosa–, però cal tenir en compte que les crisis mai no són parcials, abasten tots els aspectes. Les crisis repercuteixen en totes les formes de paraula: ara mateix hi ha una crisi de valors, una crisi de no haver valorat les conseqüències que es podien desprendre d'una despesa descontrolada, una crisi de pensar poc en el món que deixem a les generacions futures... Tenir una hipoteca de quaranta anys implica gairebé els teus néts! Els éssers humans som hereus en diversos plans: el biològic, el dels

costums o el mediambiental, per citar-ne només uns quants.

Un dels conceptes estructurals de la seva obra assagística és l'emparaulament del món, “l'intent de *cosmitzar* l'entorn” a través del llenguatge.

A Occident la paraula econòmica ha servit per expressar-ho tot. Adorno deia que el nostre drama és que l'obra d'art també ha entrat al circuit de l'oferta-demanda. Estem atrapats en un economicisme brutal: el problema és com sortir-se'n. El que l'economicisme no ensenya és l'autolimitació, un dels factors pedagògics més importants: l'autolimitació va acompanyada d'esperit crític.

Un dels grans problemes de la paraula econòmica és que només ha admès com a vàlides paraules com *creixement*?

Als anys 60 del segle XX l'associació internacional coneguda com el

“LA CRISI QUE VIVIM DES DE FA UNS ANYS ES DONA EN TOTES LES FORMES D'EXPRESSIÓ DE L'ÉSSER HUMÀ”

Club de Roma ja va fer un document sobre els límits del creixement. Des d'un punt de vista neutre –si és que es pot parlar d'aquesta manera– la crisi actual no ens hauria de sorprendre, perquè el creixement no és infinit: hem estat vivint de renda durant anys i amb una despesa que les condicions del país no permetien. Hi ha hagut irresponsabilitat per part de tots aquells que tenen vot i veu, i ara ens trobem amb una realitat cruel: un 22% d'atur, unes perspectives de futur pràcticament inexistents i una fractura de la confiança important.

Aquesta crisi de confiança també està fent molt de mal. Per exemple, a les aules.

Si a classe un professor no mereix la confiança dels seus alumnes, el problema no és només seu, sinó també dels alumnes. El fracàs escolar és també el fracàs dels pro-

fessionals de l'educació. Cal pensar, però, que els processos d'aprenentatge no acaben a l'institut o a la universitat: els humans som aprenents tota la vida. En una societat tan sobreaccelerada com l'actual, el fet d'aprendre encara és més decisiu. Ara es tracta no només d'aprendre, sinó d'aprendre a aprendre, a considerar que el canvi intervé de manera decisiva en les nostres vides.

Un dels col·lectius més afectats per la crisi és el dels joves. D'una banda, els és molt difícil trobar feina, de l'altra, el sistema de valors en què han estat educats comença a ser qüestionat.

La crisi laboral i també mental del jovent actual és un dels aspectes més crus de la conjuntura actual. Cal dir, però, que també passa en la generació que avui té entre 40 i 50 anys: quan es queden sense feina, la passen magra. El problema de l'atur juvenil és que és molt més massiu. Les polítiques universitàries d'allargar la formació anys i panys ha estat un intent per frenar la desocupació, però no ha resolt res: encara que tinguis vuit màsters, és molt probable que no tinguis feina.

“La imatge és una categoria mixta, sovint molt desconcertant i ambigua”, ha escrit. Defensa que la sobresaturació d'imatges és un dels altres aspectes anorreadors de la societat actual.

La sobresaturació produeix una perplexitat total, et deixa agarrotat, indecís i sense paraules. Quan s'entra en uns grans magatzems quedés atordit per l'excés d'oferta que hi ha. De la mateixa manera que no podem accelerar el procés digestiu a voluntat –cada cos té el seu ritme– amb les novetats passa una cosa semblant. Un dels aspectes importants de la crisi del nostre temps és la perplexitat: t'ofereixen cinquanta marques de cotxes, cinquanta ordinadors diferents, cinc-cents llocs per anar de vacances... i quan s'acaben els crèdits i no podem fer res d'això, què fem? Vivim en un temps de desmuntatge i apatia.

I sembla que això durarà...

És molt curiós observar que la nostra societat, que en molts aspectes es presenta com a crítica, en d'altres és d'una credulitat infinita. D'una banda, tot ho posem en quarantena. De l'altra, quan veiem anuncis o sentim paraules que ens arriben de l'*star system* ens ho creiem tot. Això fa molt difícil la recerca i l'aplicació de criteris: el nostre món està totalment desconjuntat, és per això que no som capaços d'actuar.◆◆